

Locuinta Redactorului

Cancelaria Redactiunii

Strat'a tragatoriului (Ló-
vésutosa), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voro
primi decatu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Fed. ratiunii.“
Articolii tramisi si republicari se
voru arda.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vneri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune
Pre trei lune . . . 3 fl. v.
Pre siese lune . . . 6 „ „
Pre anul intregru . . . 12 „ „
Pentru Romanii :
Pre a. intregru 30 Fr. = 30 „ „
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „
Pentru inseritiuni :
10 cr. de linia, si 30 cr. taos'a tim-
brale pentru fiesce-care publica-
tiune separatu. In loculu deschias
30 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 8./20. nov., 1872.

Siedinti'a de Marti (6/18 Noemvre) a camerei deputatiloru Ungariei au fostu un'a d'in celle mai scandalose d'in câte s'au inregistratu vre una data in annalele vietiei parlamentari. Scen'a intre ministru-lu-presiedinte Lónyay si intre deputatulu Csernátony au desvelitu in tota urritiunea sa patimele omenesci, in liberulu loru cursu, neinfrenate. Caus'a acestui incidente scandalosu au fostu interpellatiunea lui Csernátony adressata ministru-lu de justitia, care au numitu la tabl'a regesca pre unu judecatoriu d'in littoralulu fumeanu, D. Batagliarini, carui-a, prentu ca nu seie ungresce i-s'a permisu in referatele salle a se servi de limb'a nemtiesca. Ministru-lu de justitia respunse, ca acestu casu exceptionalu este justificatu prin necessitate si prin positiunea inca neregulata a districtulu Fiumeanu. Csernátony, a cui merite parlamentari se resumu pana acum numai si numai in violente espectoratiuni in contra nationalitatiloru tierrei, in porniri escentrice spre magiarisare si in nedumerite vetemari personali. In aceste escelle dep. Csernátony i. Asta data inse puse vervu estravagantieloru salle. Nemultiunitu de respunsulu ministru-lu Pauler, abatendu-se de la obiectulu interpellatiunii si pierdindu-se prin generalitati, se impedece in marsiave personalitati. Negá dreptulu de essistentia allu acestui ministru, státu d'in punctu de vedere allu administratiunii, preste mesura relle, câtu si d'in punctu de vedere allu civilizatiunii, turcesci, adeca: nulle. Daca, díce, neci d'in punctu de vedere politicu, neci materiale financiaru acestu sistemu de guvernare nu are dreptulu de essistentia, asi si acceptatu, díce capuru securu, ca cetiu pucini d'in punctu de vedere allu „magiarisarii“ se aiba dreptulu de essistentia; (asi fanaticulu de securu!) dar, adause in fine, daca neci d'in acestu punctu de vedere nu are, d'in care i-se pote recunosce acellu dreptu? ca ce tierra nu se multumesce ca DV. se fiti ministri, se viziditi case si se cumperati domenie! Scomotu infernale se nascu dupa aceste cuvinte in cohortea mameluciloru; tropotian, sbierau. etc. d'in tote poterile. Presiedintele camerei, D. Pertielu, omu de omenia, dar' totu atátu de neaptu de presiedentia ca si collegii sei Bittó si Bano, comise imprudentia d'a provocá pre Csernátony ca se si splice cuvintele. Acestu-a grabi a usá de acestu dreptu si spuse verde mai alessu Dluí Lónyay, dar' potu intiellege si D. Kerkapolis, ca se inavutiescu preste mesura, unii de la averi modeste, era altii chiaru de la nemieca, ajungu millionari, atunci candu tierra gema sub deficitulu cellu mare si perpetuu. Ministriloru nu li este permisu neci chiaru pre callea cea mai onesta, a face stári colossali, candu in bugetulu statulu deficitulu este in permanentia. Adeca Cernatoni dá se se intiellega, cumca ministri sunt pungasi. Acestu nume pucinu magulitoriu gadali tare pre morarii ministeriali, sarian, ca caprele, pre bancele loru, era farinosii mameluci inceputa a scote felurite tîpete — care de care mai ascutite — de dorere, mestecata cu indignatiune. Tote aceste inse erau numai lapte cu colacu, gustatu si alta data, dar' scandalulu au urmatu dupa ce ministru-lu Lónyay, ne mai potendu-si conteni mani'a, de care colcaia, prentu insultatiunea (de pungasiu) primita, arruncá in modu indirectu lui Cernatoni peccatulu spioneriei d'in timpulu emigratiunii ung. (unii credu a se fi facutu allusiune si la falsificatiunea de note bancali, de care se facusse vinovatu Cernatoni in teneretiele salle) si ca numai s'ar dejoal daca s'ar scusá facia cu invinuirile celle nedrepte alle lui Cernatoni, pre care lu despretiuesce. Cernatoni le arruncá inapoi lui Lónyay aceste cuvinte si ceru Dluí Somsiciu ca se dechiare daca respunsulu ce i' a datu Lónyay este respunsulu unui omu de omenia, s'au ba? Va se díca, Cernatoni accusá pre Lónyay de furtu, acestu-a pre Cernatoni de spionu si falsificatoriu, si amendoi unulu pre altulu de omeni de nemica, ca-ce acestu a este adeveratulu intiellesu allu invectiveloru imprumutate. Scanda-

lulu este mare si de dose díle face obiectulu discussiuniloru private. Lumea se intreba ce va se fia? Lónyay cere partiei salle satisfactiune, dar' casulu precedente (Irány-Horváth) face imposibile alta satisfactiune, decatu una simpla reprobatiune. Se díce ca Lónyay ar fi amenintatu ca si va da demissionu, ca se ar fi cerutu o monaculu. Era Cernatoni s'ar pregatu in siedinti'a prosima o vorbi pro domo sua. Lumea díce, amendoi se tienu a fi cavalleri, bata-se cu pistolu, sabia ori ciomagu. Scandalulu insa remane scandalu si inca mare. Apretiarile nostre le vomu face in nr. vit.

Universitatea fundulu reg.

Universitatea fund. reg. convoata pre 11. noemvre la Sabiu, dupa cum s'a amintitu la tempulu seu si in acestu diariu, s'a deschisu totu in aceea dí de catra comitele sassescu Conrad. Deputati la acestu confussu s'au alessu 31, d'intre cari 23 sassi, 1 ungru (d. Ignatiu Nagy, judele reg. d'in Orestia) si 7 romani, dnii G. Baritiu,*) Iacobu Bologa si G. Augyalu d'in scaunulu si cetatea lib. reg. Sabesiu. Mich. Dobó si Aless. Claudiu Vladu d'in scaun. Orestia, si Elia Macellariu si Ionu Hania d'in scaun. Mercuri'a.

Caus'a, ca de ce nu s'au alessu mai multi reprezentanti romani, este d'a se cautá pre de o parte, pote, in pre marea serguintia a romaniloru d'in respectivele locuri (cetatile si opidele Orestia, Mercuri'a, Nocrichulu) de pre alta parte, inse nesmintitu in nemarginitulu sentiu de ecitate si dreptate a dragutiloru de sassi d'in anumite locuri, pre cum vomu vedé mai la valle.

Numerosii alegutori, dara si mai numerosii locuitori sassiloru se se alege macaru unu deputatu romanu; pre cum au facutu cele 15,000 romani d'in scaun. si cet. Sabesiu, facia de abid 5000 sassi, alegundu pre langa cei trei deput. romani, si pre unu reprezentante sassu, pre dlu senatoriu Mich. Hietsch.

Sassii sabieni inse, invecchiti in egoismulu si exclusivismulu loru ereditariu si propriu, respinsera acestu justa si fundata cerere a Romaniloru si alessera numai sassi. Romanii, se precepe, indignati se retienurá de la alegere si se departara la ale loru, inse fara musica si pompa. Astfelu dnii Kästner et consortes nu potu fi considerati de adeverati reprezentanti ai poporatiunii, mai alessu a celei numeroase romane. In patri'a intratiloru inse, lucrurile trebuiau se stee mai imbucuratori, de catu in filial'a Sabiu. Dar' pote, ca bratielu nerveose, pre otelitate in nobil'a lupta patriotica pentru diet'a ungresca, au lanceditu, seu pote, n'au aflatu chiaru de lipsa a se mai suffilac cu assemene taria pentru unu bagatelu, ca confussulu fund. reg. pentru nesce bagatele de cestiu interne, ca cea a Branului, etc. Se pare, ca acum are se se arete, cum si ce felu de activitate pricepu unii si altii.

Romanii d'in scaunele Mediasiu, Seghisior'a Bistritia, Rupea etc. cu tota bunavointia loru, cu anevioia credemu se fia in stare a alege vre-unu reprezentante romanu. Apoi a te intielege, a pactá cu sassulu, pana e la potere, insemna a incercá d'a secca marea cu pumnulu.

Inse despre aceste, alta data mai multe si necesarie, ca-ci, sinceru marturisindu, Romanii d'in fund. reg. pana acum'a au fostu pre sinceri, pre loiali facia de nemultiunitati loru ospeti flandrensi.

Se ne intorcemu era la universitatea d'in Sabiu.

In siedinti'a de la 14. noem. comisiunea, emissa spre essaminarea credentialeloru deput. presinta reportulu seu. Dupa aceea se alege comisiunea de 14. dep. care se se ocupe cu prelucrarea materialulu, pentru confussulu d'in estu annu. In fine s'a decisu a tramite „conferintiei sassiloru (deputati) d'in Pest'a“ 80 esemplarie d'in colectiunea de acte si date despre positiunea de dreptu si cerculu de activitate a universitatii natiunei sassesci (?), compusu de senatoriulu arcivariu si paleografu Gustav Seiwert, care conferintia apoi se imparta aceste colectiuni membriloru de influentia d'in camera Ungariei, pentru ca acesti-a, la debatarea si deliberarea a supra reformei municipale d'in fund. reg. se aiba la mana date „autentic“ despre

*) Dupa informatiunile ce primiramu d'in Sabesiu D. Baritiu nu primesce mandatulu si astfelu in loculu lui se va alege altulu, precum ni-se scrie seu D. adv. Dr. Avramu Tincu s. D. adv. Stef. Pecurariu. Red.

positiunea si cerculu de activitate a „organulu centrale in organismulu municipale sassescu.“

Deputatii romani si-a esprimat fara reserva indoiiele loru asupra „autenticitatii“ colectiunii de acte a dluí Seiwert si observara, ca deputatiloru camerei Ungariei sta unu opu mai autenticu spre positiunea, anume opulu despre un reg. adatu de academi'a de sciinte ung. reg. si basatu pre documente neopumnate. Cu tote aceste majoritatea se resolví p. ntru, impartirea celor 80 esemplarie, prentu ca mai multe nu stau spre positiune si prentu o alta tiparire lipsesce tempulu sufficiente.

Aici trebuie se observu, ca colectiunea de acte seiwertiane s'au imprimatu in an. 1870 si se inchiaia cu an. 1839. Se pare dara, ca aici a predominat ore-si care „intentiune“ de ora ce era lucrul usioru a supplini „actele si datele“ de la an. 1839 in coce.

Acum inse, camera Ungariei este compussa pre basea reprezentantiei poporulu in spiretulu legiloru d'in 1848; este dara camu naivu a presupune si a pretinde de la membrii acestei camere ca ei se judece competintia „organulu centrale alu organismulu centrale sassescu“ pre basea unei colectiuni de documente „private“, cari se urca numai pana la an. 1839 si ignoredia cu totulu form'a de statu schimbata in an. 1848 seu este menita a o ascunde prin nimicurile vechieloru privilegie, (mit dem Wust alten Privilegenplunders.)

Astfelu scrie corespondentele sabianu insu-si in reportulu seu diariulu guvernamentale „Pesther Lloyd.“ Ce se dícemu la acest'a dara noi romanii, mai alessu cei d'in fund. reg.? Vomu spune si noi ale nostre, dara si pana atuncia ni manifestamu pucinic'a mangaiare, vedendu, ca si cei ce n'au voitu pana acum'a, asta-di se vedu si ei siliti a dice multe, d'in câte noi romanii am díssu si mai dícemu despre sassi d'in . . .

Camera reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 18. noemv., 1872.

Presiedintele Bittó deschide siedinti'a la 10 ore d'in dí. D'intre ministrii sunt de facia: Lónyay, Tréfort-Pauler, Tisza si Wenckheim.

Presiedintele anuncia camerei, ca intre altele i-a venit si una scrisore de la ministru-lu de interne, prin carea se comunica, ca in 19. nov. este diu'a onomastica a M. Sale reginei Elisabet'a si membrii camerei inca sunt invitati a partecipa la serviciulu divin ce se va tiené in beserieca catedrala d'in fortareti'a Budei. Camera insarcinedia presiedintulu a aduce M. Sale felicitarile d'in partea sa.

Deputatulu C. Pogány, alessu la Abruda, si-presinta litterele credentiale, cari se trecu la comisiunea verificatoria. — Mauritiu Wáhrman presinta petitiunea adunarii poporulu d'in Pest'a, tienuta in caus'a regularii capitali, si totu-odata si-esprime dorintia, ca comisiunea petitiunarie nu va intardiá a raportá catu mai curendu despre acesta petitiune, carea, crede, ca se va luá in consideratiune cuviintiosa la debatarea proiectulu.

Aless. Bujanovics presenta reportulu comisiunii de 15. despre proiectele de legi presentate de ministeriulu pentru aperiarea tierrei. Lónyay roga camera, ca se transmitta catu mai curendu la sectiuni si se puna apoi la ordinea díei proiectulu de lege relativu la nou'a stabilire a contingentulu militariu, devenita necesaria in urm'a provincialisarii confinieloru militari.

Iosifu Madarász interpelleza pre ministru-lu de justitia, daca are de cugetu a presentá proiecte de legi despre banurile arendate si despre possessiunile curiale inca in decursulu acestei sessiuni? — Ministru-lu Pauler respunde simplu cu „da.“

Alessandru Buda: Onorab. Camera! Am intielesu, ca guvernulu are de cugetu se venda minele de arama, de ferru si carbuni de petra d'in Transsilvania. Dreptu aceea, atátu spre liniscirea mea, catu si in interessulu moralu si materialu alu celor ce m'au tramissu, me sentiu constrinsu, a adressá ministru-lu de fincie urmatori'a interpellatiune:

1) Adeveratu e, ca minele de arma, de ferru si carbuni de petra d'in Transsilvania sunt aproape d'a se vinde bancei franco-hungariene seu vre-unui altu consortiu? Daca da, apoi

2) Intrebatu-a dlu ministru de fincie directiunea montanistica d'in Clusiu, carea este organulu celu mai competentu, ca care este avantajulu seu desavantagiulu acestei affaceri de tergu? Daca o a intrebatu, apoi

3. Cugeta dlu ministru de finacne, cá, înainte de ce s'ar inchia acestu tergu de mare ponderositate, respective candu affacerea se va presentá inaintea camerei sè puna totu-odata pre biuroulu camerei si opiniunea directiuni montanistice d'in Clusiu, relativa la acestu tergu?

Interpellatiunea se va presentá in scrisu ministrului concerninte. Dupa acest'a se verifica processulu verbalu d'in siedinti'a precedentá.

Ministrulu de justitia Pauler presenta camerei proiectele de legi despre prelungirea legii financiare, despre desfiintarea tribunaleloru financiare si despre imultirea personalulu judecatorescu la tribunalulu d'in Pest'a. — Ministrulu-presiedinte Lónyay y presenta apoi proiectele de legi despre modificarea paragrafulu 14 alu art. de lege 44. d'in 1868 si despre pedepsirea delicteloru contr'a legii pentru armarea generale. Se voru transmite la sectiuni.

In fine camer'a trece la ordenea d'lei. Mai antáiu se presenta reportulu comisiunii centrale despre proiectulu de lege relativu la regularea capitalei. Sectiunea II. presenta unu votu seperatu cu privire la acestu proiectu de lege. Mai departe reporterulu comisiunii centrale presinte reportulu comisiunii despre proiectulu de lege relativu la conventiunea postale inchiata cu Muntenegrulu. Dupa aceea Paulu Daniel pune pre biuroulu camerei consemnatiunea a cinc'a despre petitiunile pertractate de comisiunea petitiunaria.

Ministrulu de justitia Pauler iè apoi cuventulu si respunde la interpellatiunea lui Csernatonyi despre numirea unui jude la tabl'a reg. d'in Pest'a, care jude, nepricepandu limb'a magiara, se folosese in referadele sale de limb'a germana. Ministrulu spune mai antáiu, cá acestu jude este numitu pentru Fiume, carea se afla intru-o stare de dreptu publicu provisoria facia cu Ungari'a, si pentru aceea antecessorulu seu, care a numitu pre acestu jude, n'a crediutu cá legile relative la limb'a magiara, se voru aplicá cu tota stricteti'a si asup'ra Fiumei, si acest'a cu atátu mai vertosu, cá acestu jude a avutu a referá si processule d'in Buccari, d'in litoralu si comitatulu Fiumei, adeca d'in una parte a tierrei, ai carei deputati chiaru in puterea legii potu sè vorbeasca in limb'a croata si in camera. Mai departe, antecessorulu dsale a luat in consideratiune, cá pre acelu jude lu recomandá banulu Croatiei si cá elu stá afara de numerulu legalu alu judiloru; cá acesti judi nu se numira pre basea legii, ci in urm'a unei intielegeri reciproce. Antecessorulu dsale n'a aflatu pre nimenea intre locuitorii litoralulu, care sè fi fostu calificatu d'a functiuná cá jude si totu-odata sè fi sciutu si limb'a italiana, cea croata si cea magiara. Elu a trebuitu deci séu a violá intielegerea facuta séu a cautá altu espediente. In fine ministrulu promitte, cá dsa, care se afla acum in pasetiune mai favorabile, de cátu antecessorulu seu, va

Ludovicu Csernatony marturisece, cá dlu ministru a defendatu cu multu cavalerismu pre antecessorulu seu; inse totu-odata constata cá, conformu plenipotentiei ce o a capetatu guvernulu in 15. marte 1870, in afacerea numiriloru nimenea si sub nice unu pretestu n'avea sè amestece, decátu numai ministrulu. Ce se atinge de delaturarea reulu ce o promitte ministrulu, oratorele este multumitu; dar' acel nu e vorb-a de acest'a, ci de ce s'a intemplat; unu peccatu, care acum se scusa si defendedia cu atát'a focu. Ministrulu se provocá la provisoriu; dar' sè spuna dlu ministru, cá ore in Zagrabia s'ar fi concessu, sub ori si ce pretestu si consideratiune, cá la unu tribunalu de acolo sè se referedie in limb'a magiara séu germana? Daca justiti'a Fiumei ni periclitadia limb'a, atunci apoi va fi mai bine, daca acesta justitia se va ministrá in Zagrabia. Fiume inse nu vrè acest'a. Ea este una cetate cu multu mai italiana, decátu cá ea se afle ore-care interessu in aceea, cá propaga germanisatiunea la noi.

„Daca guvernulu — continua oratorele — s'ar fi nisuitu inca de la inceputulu domnirii sale sè intruduca in intrulu tierrei una politica magiara, atunci eu asiu fi judecatu acestu incidentu mai pucinu strictu. De cinc'i ani incoce inse guvernulu a deschisu calea si a promovatu germanisatiunea. Asemenea si in privinti'a civilizatiunii n'a facutu alt'a, decátu a intrudusu voturile virile si sustiene inca si asta-dj camer'a magnatiloru. Prin urmare dar', guvernulu nu pote avé pretenziune la una esistintia politica. Daca dar' guvernulu d'in nice una alta privintia nu este indreptatitu la esistintia, celu pucinu d'in punctulu de vedere nationalu amu fi potutu asceptá acest'a de la elu, cá-ce tier'a nu se multumesce cu aceea, cá sunt ministri, cari edifica case si cumpera bunuri. (Aprobare sgomotosa in stanga. — Strigate: La ordine! in drept'a.) Albertu Németh eschiama: Da! ei cumpera bunuri si facu „Geschäft“-uri. [Sgomotu mare.]

Presiedinte roga pre Csernatony sè si esplice cuvintele ce le-a pronunciatu cu privire la guvernulu.

Csernatony: Intrebu pre dlu conte Lónyay, cá edificatu-si-a elu vre-o casa si cumperatu-si-a vre-unu bunu? Da, elu a cumperatu bunuri in unu tempu, candu in economi'a, in bugetulu statulu se vede deficitu. [Sgomotu, Strigate: La ordine!] Totu omulu pote sè-si imultiesca averea sa; inse ministrii, candu tier'a se afla in deficitu, n'au acestu dreptu. Lónyay pote sè gramadesca millione preste millione, inse numai atunci, candu n' va fi ministru-presiedinte.

Ministrulu Pauler reflectedia cu osebite la incriminatiunea lui Csernatonyi relativa la propagarea germanisatiunei prin denumirea unui jude, care nu pricepe limb'a magiara.

Presiedintele aduce la cunoscentia camerei, cá ministrulu-presiedinte doresce a luá cuventulu intr'o cestiunea personale.

La acesta declaratiune a presiedintulu camerei dlu primu-ministru Lónyay observa, cá unu ministru are dreptu a luá cuventulu totu-de-un'a, nu numai in cestiuni personali. Duj a aceea trage atentiunea totu a presiedintulu camerei a supra regulamentulu internu, unde se dice, cá indata ce a respunsu ministrulu la una interpellatiune, sè se intrebe camer'a, daca iè actu despre respunsu, séu ba. — In urm'a acestei idrumári presiedintele intreba camera in intielesulu regulamentulu si carjoritatea iè actu despre respunsu.

Ministrulu-presied. Lónyay iè apoi cuventulu de nou spre a face nice scurte reflesiuni la acusele, calumniarile si suspiciunările, cu cari la tractatu Csernatony. „A suspiciuná pre acelu-a — dice intre altele dlu Lónyay — care in cursu de decennie intregi prin labore onesta si economi'a si-a imultitu averea sa materiale; a-i dejosi fructele diligintiei sale prin calumniári si a le maculá si stropi cu tina: acesta nu mai insemna implinire a detorintelor de cetatienu si cu atátu mai pucinu procedura gnyintiosa si onesta. Acest'a o potu face numai acei individi, pre cari i caracterisedia cu osebite invidi'a si a caroru ocupatiune este suspiciunarea. (Aprobare sgomotosa in drept'a.)

Csernatony respinge cu tota linisea ceea ce a vorbitu ministrulu-presied. despre dispretiu si suspiciune si apelledia apoi la sentiulu de dreptate allu camerei, cá sè judece, daca respunsulu ce i l'a datu ministrulu-presiedinte au fostu respunsulu unui omu de omenia ori ba? (Sgomotu mare. Strigate: La ordine.)

Cu acest'a obiectele de la ordenea dilei sunt desbatute si scandalulu se curma prin redicarea siedintiei la 12 ore si 10 min. d'in di.

Testulu conventiunei internationale, inchiata intre Roman'a si Os-runguri'a in privinti'a junctiunii calliloru ferrate, in traducere romana (originalulu e in limb'a franceza) suna astfelu:

Guvernulu M. Sale, imperatu allu Austriei, rege allu Boemiei etc., si rege apostolicu allu Ungariei, si guvernulu M. Sale principelui Romaniei, inspirate in egala mesura de dorintia, d'a procurá supusiloru loru inlesniri noue de comunicatiune si d'a regulá referintiele intre ambele staturi vecine, au decisu a inchiá una conventiune in privinti'a junctiunii calliloru ferrate si spre acestu scapu au numitu de plenipotentiatu:

M. Sa ces. reg. apost. pre dlu br. Ottocar de Schlehta-Wssehrd, consiliariu, agiate diplomaticu si consulu ferru etc.; si

M. Sa principele Romaniei: pre dlu Georgiu Costaforu, ministru alu departementulu pentru affacerile esterne, mare-cordonu alu ordenulu Medjidie, etc.

Acesti plenipotentiatu, dupa ce si-au comunicatu plenipotentiele si aceste s'au aflatu in forma buna si cuviintiosa, s'au inoitu a sup'ra urmatoriloru artici:

Art. 1. Prin cuventiunea de facia, se stabilece, fara a offeri casu de prejudetiu pentru alte junctiuni de calle ferrate, cari pote mai tardiu voru avé a se face in interessu comunu, cá junctiunea calliloru ferrate ostrunguresci cu cele romanesci sè se faca sub conditiunile prevediute in acestu actu, la punctele urmatorie: Iticani, Vercierova, Vulcanu, Uzu (Oituzu) si Timisiu séu Bodza.

Art. 2. De-ora-ce insa liniel'e cari respundu la punctulu primu, Iticani, sunt dejá construite si acum se afla in esplotare, ambele guverne concedu, cá pre aceste linie circuliatiunea internationale preste confine sè fia libera, si totu-odata prin acest'a se deobliga, a regulá prin una conventiune speciale cestiunile de politia, vama s. a. cari se referescu la repportele internationale d'intre ambele tierre.

Cele-lalte patru linie de junctiune se stabilescu astfelu: A dou'a in directiunea de la Timisiura preste Orsiova la Turnu-Severinu; a trei'a de la Petrosieni preste passulu Vulcanu la Filiasi; a patru'a de la unu punctu accomodatu allu callii ferrate ung. de ostu preste Uzu (Oituzu) la Adjudu-Galati; si a cinc'i'a de la Brasiovu preste Timisiu la Ploiesci.

Art. 3. Cu privire la junctiunea mentiunata in art precedentu la loculu allu doilea, guvernulu imp. reg. va luá mesurile necesarie pentru construirea unei linie de la Timisiura preste Logosiu, Caransebesiu si Orsiova-Vechia pana la confine, spre a o imbiná cu lini'a principale dejá concessionata de la Turnu-Severinu la Bucuresci.

Art. 4. In privinti'a junctiunii mentiunata in art. 2. la loculu allu treile, guvernulu romanu va luá mesurile necesarie pentru constructiunea unei linie ferrate de la Filiasi preste Gorgiu si passulu Vulcanu, spre a o impreuná cu lini'a Petrosieni, carea este dejá gat'a, dar' se va continuá d'in partea guvernulu imp. reg. pana la confine.

Art. 5. In privinti'a punctulu de junctiune mentiunatu in art. 2. la loculu allu patrulea ambele guverne se obliga, a construi lini'a ferrata, care pre de o parte impreuna punctulu acestu-a directu cu callea ferrata ung. de ostu, éra pre de alta parte cu lini'a dejá concessionata, care se construe acum si duce spre Galati.

Art. 6. Cu privire la punctulu de junctiune mentiunatu in art. 2. la loculu alu cincilea, ambele guverne se obliga,

a construi acésta linia ferrata, care pre de o parte impreuna punctulu Timisiu directu cu Brasiovulu, éra pre de alta parte cu Ploiescii.

Art. 7. Ambele guverne se obliga reciprocu, cá pana la unulu si acelu-a-si terminu sè faca a se construi si a se dá in comunicatiune urmatoriele doue linie, si anume: Lini'a de la Timisiura preste Logosiu, Caransebesiu, Orsiova-Vechia si Vercerova pana la Turnu-Severinu si lini'a Petrosieni preste passulu Vulcanu pana la Filiasi.

Dupa aceea, conformu art. 5, in cursu de celu multu patru anu dupa deschiderea linieloru abie amintite, séu dupa potintia, in tempulu celu mai scurtu sè se construe lini'a ce conduce d'in unu punctu ore-care accomodatu allu calli ferrate ung. de ostu prin passulu Uzu séu Oituzu pana la Adjudu séu Oca'a.

In fine, guvernulu M. Sale ces. reg. se obliga a midiloci junctiunea de la Brasiovu prin passulu Timisiu pana la Ploiesci si, dupa ce lini'a ce conduce prin passulu Uzu séu Oituzu se va poté esplotá, a o si dá in comunicatiune pana la terminulu prefiptu, séu in tempulu celu mai scurtu posibilu.

Art. 8. Cu privire la junctiunea mentiunata in Art. 6. se va procede astfelu: a) Guvernulu M. Sale ces. reg. este inclinat, séu a garantá acésta linia, séu a organizá una societate, care se va ingagiá a construi si esplotá lini'a de la Brasiovu la Timisiu, fara nici una garantia; b) Guvernulu romanu se obliga, a dá concessiunea pentru construirea liniei de junctiune, ce duce preste Timisiu la Ploiesci, unei societati ce se va constituiu spre acestu scopu, si acesteia i va lassá tote avantajiele, ce se da de regula societatiloru, cari construiescu calli ferrate fara garantia. Afara de acest'a guvernulu romanu se obliga, a eliberá societatea de contributiune pre patru-dieci de ani pentru acea parte a liniei, care cade pre territoriu romanu; (eliberarea se va incepe de la deschiderea comunicatiunii pre acesta linia.) Dispositiunile speciale si detaiate, precum si alte conditiuni ulterioare se voru regulá prin una conventiune speciale ce se va inchiá intre guvernulu romanu si societatea mentiunata;

c) Guvernulu romanu nu numai cá nu va cere nici una desdaunare de la societate pentru espropriatiunea acelei parti de terrenu, care o formedia domeniile statulu de-a-lungulu liniei d'in cestiune, ci elu va garantá, cá espropriatiunea possessoriloru privati pre acésta linia sè nu se impedece si pragandie multu; d) Spre acestu scopu concessionarii voru depune prin tribunalu una cautiune de 25.000 fl. pentru una mila geogr. si adeca pentru acea parte a liniei, care va trebui espropriata de la privati; dupa aceea apoi concessionarii voru poté indata incepe construirea liniei, fara cá

guvernulu romanu va garantá. Dreptulu d'a esecutá espropriatiunea pre basea calculiloru mentiunati se reserva eschisivu numai guvernulu romanu, care afara de acest'a va avé sè accopere si spelele eventuale nestipulate ce se voru face prin espropriatiune.

(Finea va urmá.)

Pest'a, 17. noemb. 1872.

Prea stimate domnule Redactoru!

De patru anni incoce, de candu mi-am consacratu si eu debilele mele poteri spiretuali diuariulu „Federatiunea“, ce aveti onore a-lu redactá, avui de mai multe ori fericirea d'a fi onoratu cu pretiuit'a Dtale incredere in conducerea acestui diariu, si totu-de-un'a mi-am tiienu de cea mai santa detorint'a d'a nu abusá de acésta incredere, pentru mine pre pretiuita. Dreptu-ce am fostu cu deosebita atentiune cá sè incungiuru, cátu se pote, personalitátile, cari de o parte vi-aru fi causatu neplaceri, éra de alt'a aru fi derogatu demnitáti diuariulu. Daca inse sub conducerea mea interimale s'a stracoratu totu-si d'in candu in candu câte una personalitate in colonele „Fed.“, caus'a n'a fostu si n'a potutu fi alt'a, de cátu cá séu aparitiunea acelei-a a fostu una necesitate neincungiurata, séu cá si eu, cá alti multi diurnalisti, am trecut cu vederea unele lucruri cari n'aru fi cadiutu in categori'a necesitatii. De asemenea necesitate e a se privi si avisulu funebrealu d'in nr. 104. „Fed.“ despre incetarea „Patriei“, ale carui peccate neertate se vedu a fi fantasi'a viua si umorulu pitagatoriu.

Innainte d'a intrá in meritu respunsulu, me vedu necesitatu a permite una anecdota, care in cestiunea de facia si-afle cea mai nimerita aplicare, si adeca: Unu apicultoru i s'a furatu una-data unu stupu, care éra aproape sè roiesca. Dupa acésta intemplantu apicultorulu incercá tote medilocele spre a descoperi pre bravulu spartanu si spre a ajunge éra in possessiunea stupulu. Elu presupunea cu multa siguritate, cá cutare consatenu alu seu a avutu placerea d'a-i face acésta neplacere, inse nenorocirea éra, cá nime n'a vediatu pre furu candu a siangiatu cosnit'a cu stupulu. Apicultorulu inse s'a apucatu si prin medilocierea judelui a adunatu pre toti satenii la cas'a comunale; aici apoi elu li povesti de pre tribuna intemplantu cu stupulu si inchiata cu amenintiarea de: „eu cunoscu pre furu si lu vedu chiaru si acum'a, cá-ce e cu albin'a pre caciula.“ Abie ce rosti aceste cuvinte, si unu omu, care pana aci stá liniscitu si privia totu in faci'a vorbitorulu, de-una-data se prinse cu ambele máni de capu, spre a alungá indiscret'a albina

de pre caciul'a sa nevinovata. Unu feliu de propria marturisire acest'a, care prin una procedere directa cu greu s'ar fi potutu storce.

Cătu pentru succesu si resultat, anecdot'a premisa correspunde pre deplinu. Onorab. Dnu Besanu, fãra a fi fostu luatu de scurtu, se grabi a ni spune in ce reporte a statu dsa cu fundatorii si sustinetorii, adeca cu consortiulu de 50 membri alu repausatei „Patrie.“

Me ducuu, cã onorab. D. Besanu a datu atãt'a crediementu asigurãrilor d'in partea amiciloru si cunoscutiloru Dsãle, incãtu, fãra a se mai fi intiebatu si pre sine, s'a apucatu si a dechiaratu cã, daca notiti'a „tendentiosa“, comunicata in nr. 104. „Fed.“ despre sistarea „Patriei“ se referesce intru adeveru la Dsa, apoi se scia lumea, cã totu ce s'a disu in acea notitia este suspiciunare si mintiuna-Dsa, ce e dreptu, inca si-are partea sa, dar' nu in asiẽ mesura mare, precum credu „ingeniosii“ colaboratori interni ai „Fed.“

Numai unu cavaleru, unu barbatu constante si cu caracteru nepetatu, care nu vine neci una-data in pusetiunea d'a se rusnã de faptele si ingagiamintele sale, precum se crede si D. Besanu a fi, numai unu asemenea barbatu, dicitu, pote sã decline de la sine pãna si umbr'a unor fapte nedemne, ba chiaru compromitetorie pentru person'a sa. Si intru adeveru! in tare neplacuta situatiune trebe sã se afle unu asemenea barbatu, care e trasu „fãra neci unu temeiu“ inaintea forului publicu, cã sã-si dãe sãm'a, cã in alu cui soldu a intratu si contr'a cui a intreprinsu reșbelu. Este greu si neplacutu a se purificã, in asemenea situatiune, chiaru si numai de insinuatii netemeinice si tendentioase; dar' a respunde si a marturisi, cã s'a ingagiatu si a intratu in soldulu neimpacutulu inimicu, spre a-i dã mana de ajutoriu la sugrumarea, la junghierea mamei salle, a natiunii salle, — o! acest'a propria marturisire cu greu se pote stracorã printre buzule unui moritoriu.

Ei! dar' ce sã faci! Lumea e rea, si omulu totu de ce se teme nu scapa. Deci, cã sã esșimu una-data d'in complicatiunea neplacuta, in carea am ajunus in urm'a dechiaratiuniloru cu cari a fostu intempinata acea notitiã nevinovata, veniu si eu a dechiarã, cã in notitiã despre incetarea „Patriei“ sub numele de Redactoru nevediu tu, dar' binecunoscutu, nu s'a intielesu nime altulu, decãtu Dlu Besanu; mai departe dechiaru, cã acea notitiã s'a publicatu in tempulu candu am avutu fericirea d'a conduce eu diuariulu „Fed.“, prin urmãre fãra scireã si invoirea dlui Redactoru. Priu acest'a credu, cã am luatu tota povar'a si ocar'a acelei notitiã *pro umeri si responsabilitate*.

Inse Dlu B., care de altmintrea estẽ unu barbatu tare istetiu, cultu, generosu si forte activu, se lãpeda cã de satana, de onorea d'a fi fostu Redact. nevediu tu alu „Patriei“, si admitte, cã a fostu numai colaboratoru internu. Inca bine! Concedu, cã Dlu B. n'a fostu Redactorulu „P.“, inse facundu acest'a, totodatu la rogu, cã si Dsa sã binevoiesca a nu negã, cã in calitatea de colaboratoru ingagiã, plateã si demisionã nu numai pre cei-a-lalti colaboratori, ci si pre redactorii „P.“ afara de redact. fictivu J. Popoviciu; apoi cã aveã detorint'a d'a preparã pentru fie-care numeru cãte unu articlu de fondu dupa programulu si in directiunea indicata de sustinetorii diuariulu; cu unu cuventu, cã dsa a fostu sufletulu „Patriei“, a fostu omulu in care consortiulu si-a pusu tota increderea. Cã cine a fostu consortiulu „P.“ acest'a o scie pre bine publiculu romanu; am spus-o si eu in notitiã despre incetarea „Patriei“ si Dlu B. inca a aflatu de consultu a nu negã, ci a trece cu vederea acelu famosu consortiu, cu tote cã chiaru acelu-a este stanc'a, de care se isbesce si se nimicesce assertiunea dlui B., cã a lucratu dupa priceperea si convingerea Dsalle. Sciu, cã Dlu B. a scrisu in teneretiele salle la multe foi romane si a scrisu precum a trebuit sã scria unu romanu, una anima romana insufletita pentru patria si natiune. Ei! dar' tempurile s'au schimbatu si — omenii inca s'au schimbatu in elle.

Cãtu despre salariulu dlui B. observu numai atãt'a, cã in notitiã luata despre incetarea „P.“ nu s'a disu cã Dlu B. si-a implutu pung'a, ci s'a disu numai, cã Dsa a fostu bine-platitu. Si acest'a assertiune a mea am basatu-o pre impregiurarea, cã, daca unu barbatu se ingagiã si si-offere poterile salle spiritali unei potere esecutive, pentru cã acest'a sã-si ajunga cu atãtu mai usioru scopurile salle de suprimere ce le urmaresce facia cu natiunea, alu carei fiu si membru „factoru“ pretinde a fi si acelu barbatu, — apoi in totu casulu unu asemenea serviciu trebe sã fia bine-platitu, cu atãtu mai vertosu, cu cãtu acelu barbatu sã bucura cu ajutoriulu lui Ddieu de o stare materiale favorabile, este omu istetiu si are pena agera.

Cã-ce cu atãtu mai condemnabilu va fi unu asemenea barbatu, candu ellu s'ar' ingagiã numai pentru unu ossu de rosu.

Concedu, ba constatatu chiaru, cã la diuarielu politice nu e datena a se subscrie articlii politici. Si daca totu-si se ivescu abateri de la acest'a datena, apoi aceste cadu in cadrulu celoru doue classe insirate de Dlu B. Inse pre de alta parte nu este numai datena, ci este chiaru lege, cã officialii de statu, si cu osebite cei de la justitiã sã nu se ocupe cu politic'a. Deci dara Dlu B. chiaru daca

ar' fi voitu nu s'ar' fi potutu abate de la daten'a diurnalistica. Si daca pre sub mana totu-si i-a fostu concessu a se ocupã cu politic'a, apoi acest'a are sã o multimesca numai consortiulu care a avutu poterea d'a-lu scote de sub rigorea legii.

Ce se atinge de redactorulu noulu diariu ce va sã apare de la annulu nou, voiu sã observu numai atãt'a cã, avendu eu cunoscintia despre starea lucrurilor la repausat'a „Patriei“, precum si despre impregiurarea, cã insu-si Dlu B. a anunçiatu aparitiã noulu diariu; sciindu apoi, cã Dlu B. nu mai este jude, ci deputatu deachistu, si cã intre acesti deputati romani cu greu se va aflã unulu care sã primesca a supr'a-si sarcin'a de Redact. — am fostu ajunus la conclusiunea, cã numai Dlu B. este aptu si capabilu pentru postulu de redactoru, cu atãtu mai vertosu, cu cãtu Dsa: si-a cascigatu degiã si merite pre callea diurnalistica. Prin acest'a inse n'am disu, cã nu ar' potẽ fi si altu cineva redactoru, daca nu unu deputatu, apoi unu alter V. Olteanu, R. Preda, sãu chiaru si unulu de calibrulu lui Strimbu-Lemne si Sfarima-Petri d'in poveate, cum a fostu Iuliu Popoviciu. De altmintrea acest'a cestiune este a venitoriuulu, si asiẽ o lasãmu sã o resolva elu.

Speru, cã prin acest'a am inchiaiatu acest'a neplacuta affacere, cã-ci mi-ar' parẽ forte reu sã fiu necessitatu a intrã mai aduncu in specialitãti si detaiuri. Dlu B. nu mi-va luã — credu — in nume de reu aceste espectoratiuni temeince, ci prin fapte va nesuif sã-mi dovedesca contrariulu.

Cu acest'a Te rogu, Dle Redactoru, a primã asecurãrile deosebite mele stime, cu carea sum

Alu DTale

sinceru stimatoriu

Alessiu Olariu, m. p.,

jur. abs. si fostu colaborat. primariu internu alu „Fed.“

Reverendissimulu Domnu

Dr. Gregoriu Silasi

in Vienn'a.

Denumirea Rdism. DVostra de professoriu la Universitateã infantienda in Clusiu a causatu bucuria generale. Pentru aceea grabimu a veni si a ti-gratulã, postindu-ti de la Dumnedieu sanetate indelungata si statornicia, cã se poti lucrã cu succesu in carier'a acest'a noua, pre cãtu de onorifica, pre atãtu de grea.

„Naseudu, in 29. octomvre 1872.

Gregoriu Moisilu, vicariu M. g. Sim. Tãncu, par. si v. gimnasiale. I. Marcãnu, prof. gim. Sim. Tãncu, par. si v. prof. onorariu. Ionu Annutiu, cancelistu reg. cã protocolistu si arçivariu la trib. reg. Massilianu Lic'a, jude reg. Iacobu Pavellã, cancel. reg. la procuratur'a de statu reg. Massimil. Budurlianu, jude pens. Nicol. Popu, prof. gimn. Ionu Serbu, prof. gim. Octaviu Baritiu, prof. gim. Dr. Const. Moisilu, prof. gim. Leone Pavellã, prof. gim. Florianu Motocu, prof. gim. Dr. Ionu Malãiu, prof. gim. Ionu Ciorceriu, prof. gim. Nicolau Besanu, protonotariu distr. Nestoru Ganea. Alesandru Satrapa, perceptore reg. Sim. Fofleã, officiantu reg. Innocentiu C. Porciu. Stefanu Timocu, secret. Theodoru Anthon, capitãnu pens. si propriet. Arionu Marcusiu, jude reg. cerc. Cosm'a Anc'a, direct. Florianu Marianu, jude reg. Nicol. P. Bota de Alb'a-Iuli'a, adv. provin. si translatoru distr. Petru Tofanu, docente. Sim. Stoic'a, submedicu. Iacobu R. Pradanu, propriet. Basiliu Olariu, actuariu. Ionu Margineanu, jude la trib. reg. Macarie Popu, direct. reg. de cancel.

On. Dle Redactoru!

Observandu, cã in diurnalulu acestu-a se aducã adese-ori articlu, cari tientescu la cultur'a poporulu nostru romanu, facundu-se prin aceea cunoscute pedecelu cari causidia detrimentu in invetiatur'a teneriloru scolari.

Cetindu asiẽ-dara mai multi articlu, in cari se-au scarmenatu protopopi, parochi si nescari invetiatori; pote cu dreptu, sãu d'in ore-care interesu personalu: mi-am luatu si eu — cã unu preotu cu lunga esperintia — indrasnela, fãra de nici unu interesu — a spune ce au fostu caus'a, cã pãna acuma invetiatur'a filoru nostri scolari s'au negritu.

Caus'a prima a fostu nepassarea nostra unor preoti, cari vedindu a fire miserabilu dotati invetiatorii amu nese-negligedie invetiatura prunciloru scolari, cã economidindu, sã-si potã cascigã pãnea de tote dilele, a doua cauza este, cã amu retienutu de invetiatori, nisce membri, cari nu au fostu demni de numele de invetiatori, p. e. in parochi'a mea adi este unu invetiatoriu, care au absolvitu preparandiã, invetiandu si 4 clase gimnasiale, inse care afara de catechismu, biblia, d'a ceti, scrie, si computã, d'in alte studee in scola proponande, nici o a dambra'iva sciintia nu are; — care in decursu de 12 ani n'a fostu in stare a invetiã macaru pre unu invetiãcelu sã scia scrie si cetã.

Cã totu-si pãna in cei doi ani trecuti n'am referatu ordinariatul despre necapacitatea d'insulu, caus'a a fostu cã: a) am fostu patronu filoru d'insulu; b) cã nu au fostu inca aduse legi noue scolare; c) cã poporulu l'a iubitu, cã cantoru, si asiẽ nu i-a pasatu de scola, ci in contr'a vointiei mele l'au tãnutu in parochia, si acum in daru

referediã la ordinariatu, cã nu scie instrua, cã e grobu cu invetiãceli, s. c. a. cã mie nu mi-se dã crediementu, aparandu-se d'insulu cu aceea, cã referad'a mea este numai d'in interesu, si ura personala intre mine si d'insulu.

A doua cauza au fostu, cã unii protopopi, cari cu oca-siunea esamenelor, si de au aflatu in scola numai 15—20 de prunci, s'au indestulitu daca 4—5 au sciutu ce-va d'in catechismu, biblia, computu si a, b, c. — Nefacundu nici o dispușetiune cã pre viitoriu parintiã sã-si dãe prunciã la scola, mai incolo cã invetiãtoriu sã se sirguresca mai bine, si cã mai d'in multe obiecte sã-i invetie: — Unii protopopi inse, tota visitatiunea loru o punu intru aceea, cã ser'a se ducu la varocu a cinã bine, dupa cina in societatea preotulu cu sine adusu se dã la ferbli, si de multe ori a-i deplumã pre amendoi de 20—30 de fl. si a doua d'f dupa ce au prand'itu bine, luandu-si diurnulu in 5 fl. ad visum oculi, implinindu ce-va officiosu per lassa passare in districtu, cu vre-o 100 de fl. merge a casa; — despre defectele gasite, altcum tacendo.

N. B. cei ce nu sentiescu a se tienẽ de acesta categoria a mai susu-concernintiloru, acei-a d'ca: martora mi-este consciint'a sufletulu, cã am implinitu detorint'a mea.

Cu acesta oca-siune, ca unulu care in anulu trecut in diurnalulu acestu-a am fostu atacatu, pentru cã am fostu tradatu scol'a confess. de scola comunala, capatandu ajutoriu de la statu 6,000 fl. afara de acest'a anuatim pre seam'a a doi invetiãtori si instruire 500 fl.; — am norocire a face cunoscutu, cã Prea S.Sa Episcopulu diecesanu Iosifu Popu-Seligianu, multumindu Ministrulu de cultu si instructiune pentru ajutoriulu acestu-a de la statu, dupa ce s'au dechiaratu, cã vrẽ a sustienẽ caracterulu confessionalu scol'e de San-giorgiu-Abrani capetandu invoire mai inalta d'in speșele proprie, adi are in Abrani zidita o sala scolara, care i-au constatu doue mii doue sute diece fl. si 61 cr. 2210 fl. si 61 cr.

Cum cã Prea S.Sa indata la inceputu nu su facutu passulu acestu-a, caus'a este, cã in timpulu acelu-a candu caus'a acest'a se pertractã la Ministeriu, au fostu la Roma; cele alte potu fi cunoscute d'in articliu in diurnalulu acestu-a in anulu trecut sub nr.ii 83, si 107. estradati.

Inse ce va fi *) cu scol'a nostra confesiunala? Nu potu scã! cã in anulu viitoriu, cu inceputulu primaverei se va zidi, acum'a nu scola comunala sã comunala, ci scola a statulu, de care nu e nici o lipsa; ce va fi d'icu, si mai cu seama daca se va tienẽ acestu nehabitu invetiãtoriu si mai de parte la statiunea sa.

In San-Giorgiu-Abrani, 16. nov. 1872.

Teodoru Bud'a

Affaceri scolastice.

(Urmare.) *)

Ratiunea sanetosa nu se pote indestulu mirã de atare procedura demna de compatimitu. Cine sã fia acelu individuu atãtu de temerariu in seclulu nostru, care sã-si aroge sie-si dreptulu judiciaruu, cã d'int'ro singura ochire se condãma publice pre altulu si sã-i enuncie sententiã mortale, fora observarea legi judicariã? pre candu scim, cã la aduce-rea si enuncierea unei sententie, jureprudentiã cere o dosa bunisiora de motive si documente autentice si valide; horrendum iudicium! d'in o visita de ochi.

Acte officiose de acestu calibru nu imbarbatedia pre educatorii granitiariloru. Ele lovescu si violãdia demnitãtea si ambițiunea celui d'in urma invetiãtoriu. Ele nu atragu, neci constringu pre invetiãtoriu la nesselu si increderea reciproca, cum si armoniã, ce trebe sã existe intre superiori si subalterni. Ele nemicescu zelul si voia pre langa cea mai buna vointia si inclinatiune, ce o posiede unu invetiãtoriu cãtra chiamarea sa.

Totu acei factori collucatori in viniã culturale, totu acei individi cu unu trecutulu plinu de energia, despectati de nouii superiori in fauriã cerculariulu nr. 192—1871, care espresu dice: „comitetulu si-a propusu in totu modulu a salvã ved'iã si demnitãtea invetiãtoriloru“, dupa trei luni obtienũ spressiunea multumirei de resultatulu esamenulu de ãrna in charth'iã comit. Nr. 104.

Relative la decursulu esamenulu granit., nu potu trece cu vederea necorect'a si nejustificabileã procedura, observata de d. Petri, cã commissariu de esamenu, esmisu de comitetu.

Acea procedura nu-i face onore, neci celoru ce l'au recomandat si sustienũ de directoriu supremu. Acea procedura i classifica mediocritãtea culturale la careã e avisatu.

Normativulu in §. 32, unde e vorb'a de atributele comitetulu, sub lit. c. d'ce; „a visitã priu unu membru alu seu fia-care scola celu pucinu odata in anu si a asistã la esamenu.“ — Atributele directorulu supremu nu sunt prevediute nicãiureã, de nu in arbitriu cum se vede.

Cum se portã D. Petri in diuã esamenulu, in intielesulu acestui §. facia cu invetiãtorii, scolarii si cu publiculu. Sã vedemu:

Intrandu in scola, i-a de locu rolulu invetiãtoriuulu.

*) Pastoriulu care nu si-a lassatu oile preda lupiloru, va scã ce sã facã, va scã sã tienã in corda si pre pecurari, ciobani, etc.

Red.

*) A se vedẽ nr.ii trec. alu „Fed.“

Propune întrebări afara de materi'a indicată în tesela, ce jacu pre mēsa. Securu cu scopulu a confundă nevinovății elevi, a-si areță erudițiunea pedagogică și a apostrofă pre invetiatoriu, cu a carui voce și metoda sunt pruncii dedati. Dacă unu elevu i răspunde nimeritu, comissariulu esaminatoriu, nu asistente, în locu a incurgă și laudă, dīce : Acēst'a se pote si altumentrea, nu scii ? că si cum scol'a populare ar' avé missiunea a se ocupă de formele metodice d'în lume. — Descinde în subtilități gramatecali, sintactice-periodice, la convertirea de sententii romane în germane, etc. face esamenulu sarbedu și disgustatoriu. Detrage și umbr'a festiva și solemnă, ce are sē aiba fia-care dī de esamenu. Insemna în „Notes“ curatu că unu corporalu înainte companiei. Termina cu cate-va spressioni goale, cătra scolari și publicu, uita cu totulu de factorii și promovatorii instructiunei, cari în prim'a linia sunt invetiatorii. Se retrage marmurandu și esamenulu s'a finitu.

Nu-i permisu invetiatorulu a scī, dacă esamenulu seu e acceptabile ori nu. Judiciulu apartiene juriulu „de nobis sine nobis.“ Nu se dă locu invetiatorulu a-si espune motivele, gravaminele, cari în decursulu semestrului fure nefavoritorie instructiunei ori sie-si. Combate și critica manualele, ce nu convinu înaltei sale erudițiuni, d. e. gramatic'a romana a magazinulu de scientia, Cipariu ; Geografi'a Ardealulu de eruditulu prof. Moldovanu, în audiulu aceluor-a, cari și pentru cari se propuneau atari manuale.

Invetiatorulu granit. pre langa 5 1/2 ore cotidiene de propunere, are sē dūca diariu de materi'a propusa în fia-care ora, dupa cercul. nr. 73 c., căte o cola de absentie la dī of. com. (e de insemnatu, că d. e. la Orlatu absentii unui anu, referati în tota diu'a, numai în predilele esamenulu de vēră s'au esecutatu) a dou'a dī doue cole, un'a of. com. alt'a comitet. gran. dupa cercul. nr. 189—1871. Tempulu dāra, a se ocupă invetiatorulu de calificatiunea sa propria, e consumatu de formalități inutile.

Directorele supremu P. nu se rusinėza a-si vedī cultur'a dascalēca, cându sustiene, că „invetiatorulu nu trebuie sē se ocupe afara de abc-dariu și lecturariu cu nemic'a. „Grosa a fostu politi'a pre creerii d. Petri, cându a pronunțiatu o absurditate, ce-lu caracterisedia. Dar' mai grosa, cându si-a maculatu buzele cu pururea condamnabilele și negrele cuvete în 3 Maiu c. cătra invetiatorii P. și M : „Noe nu ni trebuie omeni invetiati, ne indestulimū cu de cei prosti.“ Acestu credeu scalciatu, conduce pre direct. granit. atasiatu nu sciu d'în ce fatalitate, pentru organizarea scolorulu de atare nume.

Ce sē dīcemu de dlu Colonelu, presidente a comitetulu granitariescu, cându în 18. iuliu c. în cancelariu s'a vierza. Are dreptu si-i se permite, pentru că desbracandu scolele de caracterulu confessionalu, că sē venia Ministrulu dupa actulu alegerilor dietele a trantī pre mēs'a comitetulu ordenele cu dechiaratiunea de „scole comunale (sic) suntenu curiosi, unde-si v. află comitetulu refugiu, nu se va întorce cu mea culpa cătra ordinariate ?) Lucru forte naturale. Conceptele : Teologu și militariu, se eschidu și pe-fuga până în extremitate.

Ce sē dīcemu, mai departe, cându acelu-a-si D. Colonelu presidente, în 19. iul. c. ser'a, în Otelulu „Felsenkeller“ în presentia totorulu invetiatorilor granit. pronuncia solemnū, susu și tare, urmatoriulu nunciu :

„Invetiatoriloru ! Vi recomendu gimnastic'a ; aci ve voi esamină strictu. În cele-lalte studēe nu me pricepu. Pre acelu-a, care mi-lu va recomandă D. Directore (Petri) de bunu, juru că e bunu, pre acelu-a, care mi-lu va recomandă de reu, juru că e reu.“

Auditi frati colegi. cum se esprime prim'a persona pentru voi în scola. Asiă se numesce în o chartia presideale, scrisa în tonulu celu mai prosaicu, cătra DD. invetiatori de Orlatu, pentru că n'a sciutu sē stēe în „habt acht“ la visit'a de ochi d'în 21. noemvre t. memorata în acēsta co-respōndinția.

Vedeti, cum acestu „nunciu“ ambitionēza și ingamfa pre marele vostru dascalu. Vedeti, cum sunteti transpusi gratiei și arbitriulu unei individualități. Presentele si venitoriulu vostru în scol'a granitariēca] depinde de la arbitriulu și toanele acestui omu, carele la esamenulu d'în 6. iuliu c. în Orlatu, combatēndu invetiatorii introduțiunile nemților în scolele romane, insistandū pre langa principiile pedagogico-didactice, scoose d'în natur'a romanulu, carele în tota privinț'a divergēdia de germanu, aparandū mai departe libertatea de propunere și alegerea metodei, ce li convine, dīce : „Invetiatorulu trebuie sē fia catana, sē asculte“. „Tempora mutantur et nos mutari in illos debemus ?“

La ce invetiatorii replica : Ddieu a datu invetiatorulu mīnte, pre langa urechi, și gura, de aceea trebuie osebitu de catana.

Vai voe invetiatoriloru granitari cari aveti convicțiuni, cari prin studiu și prassa v'ati identificatu cu interessulu și cultur'a popululu, cari de multe ori vi respalesce în nemultumire și nerecunoscintia, dacă veti avé curagiulu a le pronunția și sustienē în faci'a celor de la comand'a comitetulu granitariescu.

Vai celoru ce armarescu alte metode și nu unic'a propusa de Petri la cursulu de 5 septemane în Orlatu.

Vorbii mai susu de presentia invetiatoriloru. Eram determinatu a nu me atinge de acestea fiintie nevinovate, dacă n'ar' er'au în unu modu curoisū manate d'în inderetru de cercul. nr. 218. c. în cursu suplementariu la Orlatu.

Acestui cerculariu lipsitu de totu programulu animatoriu și atragatoriu i urmă alu doile sub nr. 272. c., care în tonu severu dechiară, pre cei ce nu se voru presentă „de demissionati.“

Lucru caracteristicu. În scrisu și în vorba intimidari și amenințari de demissionari, tocmai că în tempulu lui „Melde gehorsamst.“

Nu pria comanda și fortia se promovēza cultur'a popululu, ci cu spiritulu blandetiloru, alu paci și bunei întielegeri. Nu cu : „Ve sviriū ve tipu“ Dle Colonelu ! cum te ai sprimatū în 6. oct. c. cătra invetiatorulu Andreiu în Orlatu, fiindu faci'a multi granitari. Unde e aci salvata vedīa și demnitatea invetiatorulu prevediuta, că în batjocura, în cerculariulu Nr. 192—1871 ? Nu asiă ! ci cu tonulu reconciliatoriu, cu întielegere se conducū și sustienū scole.

Ce se țiene de processulu propunementulu dlu Petri, asta-data numai atāt'a observu că, afara de unele notiuni psihologice, a fostu pre cătu se pote de incurcātu și amestoriatu.

Domni'a sa n'a reprezentatu pre invetiatorulu, ci a jocatū rolulu unei autorități pedagogice supreme. Se provoca la pedagogi'a moderna, nu la consiliulu corporatiuniloru pedagogice recunoscute, și constată adese : „numai și numai acestu-a e uniculu metodu naturalu și adevēratu, numai asiă se pote ajunge scopulu, altmentrelea ba !“

Nu vrē sē întielegă, că în processulu invetiamentulu, uniculu metodu per amentiam dīsu nu esiste.

(Finea va urmă.)

VARIETATI.

* * (Multiamita publica.) Dlu Iosifu Covaciū d'în Bai'a de-Crisiu, în 14. noemv. a. c., în localitatea scolei, avū bunetatea a oferī 5 fl. v. a. pre seam'a scolei confess. rom. d'în Plescuti'a ; pentru care binefacere, comitetulu parociale i esprime multiamita publica. — Plescuti'a, 15. noemv. Ionu L. Farcasiu par. și direct. locale. Nicolau R. Feieru, docente.

* * (Concertu romanu în Logosiu.) În 24. noemv. a. c. se va dá în Logosi concertu romanu cu concursulu dsiorēi Livi'a Pascu, în folosulu fondulu gimnas. rom. d'în Bradu. Se voru esecută piesele : „Te iubescu“ de T. Gheorgescu, esecutatu de reuniunea de cantari. „Fantasia și Sonata“ pentru piano-forte de Mozart, esec. de dsior'a Livi'a Pascu. „Privirea“, de Esser, coru misstu, esec. de reun. de cant. „Movi'a lui Burcelu“ de Alessandri, dechiamata de d. Virg. Tomiciu. „Ah remani“ de Vogler esec. de reun. de cant. „La o umbra“ de Gheorgescu, tenor-solo cu acompaniare de piano, esec. de d. Iuliu Panaiotu. „Suspiniulu“ de Gheorgescu, esec. de reun. de cant. „Fantasia mare“ de C. Mayer, esec. de dsior'a Livi'a Pascu și „Adio padurei“ de H. Esser, esec. de reun. cant. Pretiurile : Logi'a 3 fl. scaunu 60 cr. parteru 40 cr. galeri'a 15 cr. v. a. Bilete pentru logia și scaunu se potu procură la d. Titu Hatiegu adv. în Logosiu.

* * (Starea colereii), dupa reputele oficiale, aru fi urmatori'a : De la 17—20. noemv.

în Bud'a s'au ivitu 38 ; între ostaii d'în Bud'a 3 ; în Pest'a 70 casuri.

Sciri electrice.

Dobretinu, 16. nov. Lini'a ferrata ce duce de la Nyiregyháza la Kisvárda se va da în comunicatiune în 20. l. c.

Bucuresci, 16. nov. Angli'a și Russi'a se întrepunu în afacerea de la Brail'a și midiloescu cu succesu visibilu.

Cernauti, 16. nov. (Siedinti'a dietei). În siedinti'a de asta di a dietei se acceptara urmatoriele proiecte : Proiectulu relativu la cumperarea unei realități pentru largirea institutulu agronomicu ! altu proiectu pentru recunoscerea spitalulu europeanu în Alessandri'a de institutu publicu universalu pentru morb și, și în fine, proiectulu de lege despre ordenea politiale pre drumurile publice erariale.

Stralsund, 16. nov. „Gaz. Baltica“ comunica urmatoriele detaieri despre devastatiunile cauzate prin inundatiune : Comunitățile Precovu, Aranshoop, Born și Wieck pre peninsul'a Dars au suferitu infricosiatu ; tota poporatiunea d'în Precovu vrē a emigră. În Neuendorf pre Hidensee d'în 57 de case au mai remasu numai 5 nevatemate. Perderea de animale este forte mare. Perderea totale în guvernamentulu Stralsund se urca la millione.

Leopole, 18. nov. În proiectulu de adresa alu comisiunii se dīce : Diet'a dā de nou espressione increderii ce o are în tronū și accepta de la M. Sa scutu și ajutoriu în situatiunea critica ce apesa tier'a. Sunt patru ani de cându diet'a a formulatu conditiunile fundamentali pentru desvoltarea țierei și de atunci totu de-un'a le a repetitu și reinnotu în daru. Discursulu de tronū de la 28. dec. 1871. ne-a fostu facutu a speră la una resolve favorabile a cestiunii atāt'u traganate ; inse prejudetie și alte dificultăți au sciutu sē seduca bunele intentiuni ale M. Sale. Intr'acestea tier'a sufere dauna prin provisoriulu continuu. Proiectele annunciate relative la reformarea alegerilor dau ansa la temeri și varie espicatiuni. Diet'a galiciana are dreptu d'a tramite deputati la sen. imp. conformu statulu garantatu de M. Sa. A atinge acestu dreptu, fără invoirea dietei ar' insemnă, a nimicī basele ordenei și a submină dreptulu constitutiunalu. Incredindu-se în sentiulu de dreptate alu M. Sale, diet'a lasa tier'a în ingrigirea lui, implorandu, totodata bine-cuventarea ceiiulu a supra ei.

Zagrabia, 19. nov. Poetulu croatu Medicu, dupa unu essilu de diece ani, i s'a datu amnestia.

Vien'na, 19. nov. Diariulu „Pressa“ aduce scirea, că M. Sa, la propunerea ministrulu de comunicatiune, ar fi aprobatu despartirea liniei galiciane de a celei romane pre calea ferrate Leopole-Cernauti. Negotiatiunile cu Roman'a s'au inceputu dejă.

Burs'a de Vien'a de la 19. noemvre, 1872.

5% metall.	66.—	Londra	108.80
Imprum. nat.	70.30	Argintu	107.—
Sorti d'în 1860	102.25	Galbenu	5.21
Act. de banca	982.—	Napoleond'or	8.67 1/2
Act. inst. crec.	336.—		

Propriet., edit. și red. respundiet. : ALES. ROMANU.

Actiuni valide pentru tote sortiturele, fără alta solvire ulterioara.

Sortiuri de statu c. r. austriace d'în 1839, a 40. parte, — fl. 6	
Sortiuri de statu c. r. austr. d'în 1860, a 20. „ — fl. 8	
Sortiuri de premie unguresci d'în 1870, a 20. „ — fl. 7	
Sortiuri de cale ferrata turcesci d'în 1870, a 20. „ — (ou valorē pentru 36 sortiture)	fl. 4

(17—20)

Pre langa bani gat'a sēu pre langa o arvuna de 10% se cumpēra, vinču sēu schimba totu felulu de hartie de pretiu ce esistu, precum : Papire de statu, obligatiuni de priorități, sortiuri, actiuni industriale, de banca și de cale ferrata. Se solvescu cupone și se indeplinescu comisiuni pentru burs'a ces. reg. Sortiuri de totu felulu se vindu pre langa solviri în rate lunarie de la 5 fl. în susu.

ROTHSCHILD și COMP.

Opening 21,

VIENNA.